

Mert a test nem azonos lényem materialitásával. (A hulla már nem test!) Mit jelentett a test földi életemben? Másokhoz fűződő kapcsolatomból alakította ki testemet. Személyiségemet a másoknak adott és másoktól kapott szeretet szötte, alakította: ez nyilatkozott meg testemen keresztül, amely jelenlétem a világban és mások számára. A halálban tehát az leszek, amivé az adott és kapott szeretet által alakultam. És ha egyedül a szeretet marad meg a halál után, akkor azt mondhatom: amilyen mértékben lényem megnyílt Istennek és az embereknek a szeretetben, — amivé énem így a földi életben alakult, — az leszek az örök életben, Istennel, Krisztussal mindörökké.

Szabó F.

Gál Ferenc: Beszélgetések az evangéliumról. Budapest, Szent István Társulat 1980, 330 o.

Az evangéliumok egyetlen örömhírt (evangéliumot) közvetítenek, bár teológiai nyelvük nem egészen azonos. A lényeges üzenet helyes megértése döntő élmény a hívőnek és megbirkózásra váró feladat a kételkedőnek, a távolállónak. Csak akkor foglathatunk igazán állást Jézussal szemben, ha feltárult előttünk tanításának mélysége, személyének kimeríthetetlen gazdagsága. Korunk embere előtt sajátos problémák merülnek fel itt. Egyrészt a racionalizmus és a tudományos világkép rányomja bélyegét egész gondolatvilágára. Másrészt a pusztán elvont kérdések vitásától általában nem sokat remél. Inkább azt keresi, mi az értelme, mi a jelentősége mindennek az ő részére.

Gál professzor könyve ezeknek az igényeknek akar megfelelni. „Nem a szakbiblikus módszerrel nyúltam a szövegekhez — írja szerényen előszavában. — Hanem azt tartottam szem előtt, hogy a mai embert mi érdekli az evangéliumokból.” Tagadhatatlan: nem elméletileg akarja megvitatni a főbb kérdéseket. Nem is elképráztatni akar esetleges egyéni vagy szélsőséges értelmezésekkel. De munkája nagyon is alaposan felhasználja a modern kutatásokat. Tekintetbe veszi a komoly szaktudósoktól elfogadott mai szentírásmagyarázat főbb eredményeit. Éppen ezáltal kíván szolid utat biztosítani, s egyszersmind tág látókört feltárni az evangéliumi igazságok megértéséhez. „A hitbeli tétel nem olyan, mint egy számtani vagy természettudományos igazság bemutatása. Itt emberileg fel kell dolgozni azt az igazságot, hogy a mindenható Isten áttörte a természetes korlátokat, és megmutatta erejét és irtalmát. Az ilyen jelenség mindig üzenet is . . . Új örömt, új felelősséget jelent. De az elfogadásához ki kell vetközni a régi emberből, félre kell tenni sok hagyományt, előítéletet, és vállalni egy új életstílust” (320).

A bevezető fejezet rámutat az evangéliumok előzményeire, megszületésének körülményeire, s mintegy kulcs a többi rész feltáráshoz. Majd sorra kerülnek a gyermekségtörténet, Jézus nyilvános működésének előkészítése, tanításának főbb pontjai, a párbeszéd, a csodák evangéliumi szerepe és végül Jézus szenvedése és feltámadása. Főként a gyermekkor evangéliumának és a csodák jelentőségének szentelt fejezetekben lehet érezni, milyen mély s egyúttal mennyire kiegyensúlyozott az iránya. A csodák leírásánál pl. megérteti velünk, hogy az evangélium hirdetőit nem az érdekelte, mennyiben használja fel Isten a természetes, „másodrendű” okok közreműködését arra, hogy felhívja figyelmünket Jézusra és tanításának igaz voltára, ill. mennyire „közvetlenül” avatkozott be. A csodák az Atya tanúságtételei Jézusról, ez az első céljuk. De „Isten a maga szavának hitelességét éppen azzal akarta kimutatni, hogy olyat is tesz, ami az embertől nem telik ki” (219). — A napkeleti bölcsek meghívását valószínűleg azért jegyezte fel Máté, hogy élénk tárja a pogányok meghívásának fontosságát. Leírása „jelképes elbeszéléssel, afféle midrással történik.” Viszont „az esemény magát elfogadhatjuk történeti valóságnak”, mert más dokumentumokból tudjuk, hogy az asztronómia fontos szerepet játszott a keleti népek életében, s Nérót is csillaglövés alapján üdvözölte egy küldöttség Kr. u. 66-ban (83).

A könyv elsődleges célját, az evangélium magyarázatát szerintünk éppen azzal érli el a szerző, hogy sem kimagyarázni nem akar belőle dolgokat, sem saját elgondolásait nem kívánja beleerőltetni. Emellett átjárja a művet a lelkiesség: elmélkedésre készlet. Biztosan jó szolgálatot tehet a lelkipásztorkodó papságnak az igehirdetésben és az evangéliumokkal ismerkedni vágyó világiaknak.

Benkő A.

Találkozás Istennel. I. Isten a mennyei Atyánk. Szerkesztette Dr. Cserhádi József pécsi püspök. Szent István Társulat, Budapest 1980, 376 o.

A „Mindennapi kenyér” és „Mindennap együtt az Úrral” 2 × 3 kötet után Cserhádi püspök, egyházmegyei papjainak közreműködésével, most a harmadik sorozatot kezdte el az év minden napjára. Míg az eddigiek imádkozni, elmélkedni tanítottak, itt a hit alapvető igazságait kívánják trinitárius alapon bemutatni. Természetesen nem tudományos taglalásban, hanem a hívőknek érthető, életközeli módon. A 25—30 soros szövegek az egyházatyákból, Szent Tamástól és a zsinati határozatokból vett néhány idézetten túl főleg századunk jeles teológusaitól valók. Sokhelyütt szerepel a Mysterium Salutis; találkozzunk a Feiner—Vischer-féle Glaubensbuchhal, a Holland Katekizmussal, Karl Rahner, Trilling, Moltmann stb. nevével; a magyarok közül Schütz Antal és Előd István Dogmatikájával, Gál Ferenc, Szennyay András, Nyíri Tamás, Békés Gellért, Szabó Ferenc műveiből meg a „teológiai kiskönyvtár” egyes kötetiből való részletekkel stb. Minden idézet után rövid „gyakorlati alkalmazás” következik, többnyire lelkiismeretvizsgálatra indító kérdés formájában.

Nem könnyű vállalkozás „népszerű teológiát” adni, még hozzá apró adagokban. Mindenesetre kívánatos lenne jobban elkülöníteni a teológiai eszmélődést az elméledéstől vagy a gyakorlati kérdésektől (utóbbiaknak az elgondolás szerint a szöveg utáni vizsgálakaszban van a helyük.) A német nyelvterület mellett ott kínálóknak — Teilhard-on túl is — a nagy francia teológusok, pl. Congar, De Lubac, vagy a magyarul is megjelent Newman-breiviárium; versek terén a himnuszok dogmatikai kincsesbányája, vagy századunkból pl. Claudel. — A sorozat, elődeihez hasonlóan, bizonyára szintén sok érdeklődő olvasóra talál.

R.

Szabó Ferenc: A rejtett Isten útjain. Párbeszéd a hitről. Róma 1980, 289 o.

A könyv alcíme onnét való, hogy a szerző belevette 1975-ben megjelent és azóta már elfogyott hasonló című könyvének egy részét. Nagyobbik fele a közben eltelt időben látott napvilágot különböző folyóiratokban, vagy előadásként hangzott el a Vatikáni Rádióban. Szerkezetileg a könyv két nagy részre oszlik. Az első: „A rejtett Isten útjain.” „Valamennyi tanulmány — írja előszavában a szerző — egy nagy kérdéskörben mozog: a hit és hitetlenség — az istenkeresés — mai drámájának egy-egy szempontját világítja meg.” A keresés, a küzdelem, a hit homálya, az „egzisztenciális nyugtalanság” jut bennük elsősorban kifejezésre, a párbeszéd szellemében, de mindig a hit eszmevilágán belül és gondolkodó, elemző értelem munkájával. A könyv második fele: „Modern istenkeresők”, századunk néhány nagy emberének példáján és eszméivel szemlélteti az első rész általánosabb jellegű fejtegetéseit. A magyar és a francia kultúrkörből való filozófusok és írók ezek: Maurice Blondel, Prohászka Ottokár, Dienes Valéria, Gabriel Marcel, Jean-Paul Sartre, Julien Green. Egy-egy személyről olykor több tanulmányt is találunk. „Utószó helyett” a kötet egy egészen friss dokumentummal zárul: II. János Pál pápának azzal a beszédével, amelyet 1980. okt. 10-én az „Evangelizálás és ateizmus” témáról szervezett római kongresszus résztvevőiehez intézett. P. Szabó széles olvasóköre bizonyára nagy örömmel fogadja majd ezt az újabb munkáját is.

R.